

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 8

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

บทที่ 8 การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทศาสนาคาร

20 คาบ

บริบทชุมชนบ้านสวนใน

วัดสวนใน

อุโบสถวัดสวนใน

สรุป

คำถามท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักศึกษาทำการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทศาสนาคารได้
2. เพื่อให้นักศึกษาเขียนและจัดพิมพ์รายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทศาสนาคารได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้ศึกษานำกรณีศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้อย่างเหมาะสม
4. เพื่อให้นักศึกษาเข้าเรียนตรงต่อเวลา
5. เพื่อให้ศึกษามีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
6. เพื่อให้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาได้ดีทั้งในการพูดและการเขียน

วิธีสอนและกิจกรรม

1. ในช่วงไม่เกิน 15 นาทีแรกของการเรียนการสอน ผู้สอนจะชวนชื่อนักศึกษาที่เข้าเรียนตรงต่อเวลา และทำการบันทึกไว้ในสมุดบันทึกเพื่อวัดและประเมินผลเป็นคะแนนจิตพิสัยต่อไป
2. ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาอ่านตำรา 9 วัด 9 อุโบสถพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์และเนื้อหาในบทที่ 7-8 ของเอกสารคำสอน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

3. แบ่งกลุ่มให้นักศึกษาปฏิบัติการสำรวจและศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนพักอาศัย ศาสนาคาร หรืออาคารสาธารณะตามใบงานที่ 8 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มลงติดตามการทำงานในพื้นที่
4. ให้นักศึกษารายงานผลการรวบรวมข้อมูลประกอบอาคารและผลการสำรวจตามใบงานที่ 8 ต่ออาจารย์ผู้สอน และผู้สอนตรวจสอบและให้คำแนะนำรายบุคคล
5. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลตามใบงานที่ 9
6. ให้นักศึกษาการจัดทำข้อมูลภาพและแบบแสดงทางสถาปัตยกรรมใบงานที่ 10
7. ให้นักศึกษาเขียนและจัดพิมพ์ร่างรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตามใบงานที่ 11 โดยจัดพิมพ์เป็นเอกสารส่งงานทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้สอนอ่านตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการใช้ภาษาแล้วแก้ไขจนสมบูรณ์
8. ให้นักศึกษาจัดทำรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยผู้สอนอ่านตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ภาพประกอบ และแบบแสดงทางสถาปัตยกรรม ตามใบงานที่ 12
9. ให้นักศึกษานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามใบงานที่ 13 โดยผู้สอนให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
10. ให้นักศึกษานำเสนอผลงานด้วยวาจาและจัดนิทรรศการในชุมชนตามใบงานที่ 14 โดยรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน นำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนรายวิชา งานสำรวจสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และตำรา 9 วัด 9 อุโบสถพื้นถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์
3. อุปกรณ์ในการสำรวจ รั้ววัด เช่น กล้องถ่ายรูป ตลับเมตร เทปวัด เครื่องวัดระยะด้วยเลเซอร์ เครื่องบันทึกเสียง เข็มทิศ สายยางระดับน้ำ ฯลฯ

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อการทำงานโดยติดตามในพื้นที่ และใช้การติดตามการทำงานด้วยการให้นักศึกษาส่งข้อหาหรือ หรือภาพทางแอปพลิเคชันไลน์ หรือเฟสบุ๊ค
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าเรียนตรงต่อเวลา

การประเมินผล

การประเมินผลเป็นคะแนนดิบเพื่อนำมารวมเป็นคะแนนระหว่างภาค ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต่อการทำงานภาคสนาม ความถูกต้อง สมบูรณ์ของการรายงานผล ข้อมูลและผลการสำรวจ ตามใบงานที่ 8 ได้ 15 คะแนน
2. ความถูกต้อง สมบูรณ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมสร้างข้อมูลภาพ ตามใบงานที่ 9 ได้ 2.5 คะแนน
3. ความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูลภาพ ตามใบงานที่ 10 ได้ 2.5 คะแนน
4. ความถูกต้อง สมบูรณ์ของการร่างรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ตามใบงานที่ 11 ได้ 2.5 คะแนน
5. ความถูกต้อง สมบูรณ์ของรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ตามใบงานที่ 12 ได้ 15 คะแนน
6. ความถูกต้อง และน่าสนใจของการนำเสนอด้วยวาจาหน้าชั้นเรียน ตามใบงานที่ 13 ได้ 5 คะแนน
7. ความถูกต้อง และน่าสนใจของการนำเสนอด้วยวาจาและการจัดนิทรรศการในชุมชน ตามใบงานที่ 14 ได้ 5 คะแนน
8. การเข้าชั้นเรียนตรงต่อเวลา ในการเข้าเรียนตรงต่อเวลา จาก 15 ครั้ง หากเข้าตรงต่อเวลา 10 ครั้ง ได้ 10 คะแนน
(สัดส่วนคะแนนที่ให้เทียบจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน)

บทที่ 8

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทศาสนาคาร

สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้เริ่มจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชา และบูรณาการระหว่างพันธกิจด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการสู่ชุมชนและการทำงานบำรูง ศิลปวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1/2556 เป็นต้นมา โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งในบทนี้ขอนำเสนอผลการศึกษาอุโบสถวัดบ้านสนวนใน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ของกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ในภาคเรียนที่ 2/2560 ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหลังอื่นต่อไป โดยนำเสนอการศึกษาบริบทของชุมชนในด้านประวัติศาสตร์ กายภาพ สังคมวัฒนธรรม จนถึงประวัติของวัด ประวัติการสร้างอุโบสถ การซ่อมแซมบูรณะ การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม รวมถึงโครงสร้างและวัสดุ ดังนี้

บริบทของชุมชนของบ้านสนวนใน

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

บ้านสนวน ภาษาถิ่นเรียกว่า “เซราะสนุลกนอง” จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้านสันนิษฐานว่าได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อ “ต้นสนวน” ต้นไม้ที่พบเป็นจำนวนมาก ในหมู่บ้าน โดยหมู่บ้านมีอายุมากกว่า 400 ปี การก่อตั้งหมู่บ้านนั้น ได้เริ่มจากนายคำ ซึ่งมีอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก เข้าม่าก่อตั้งบ้านเรือนที่พักอาศัยเป็นครอบครัวแรกและภายหลังมีญาติพี่น้อง เพื่อนพ้องเข้ามาอาศัยจนกลายเป็นชุมชน โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านสนวนสองชั้น” เพราะในภูมิประเทศเดิมมีกำแพง คูเมือง คันดิน เป็นสองชั้น ซึ่งเป็นชุมชนโบราณในสมัยทวารวดี ต่อมาเมื่อมีประชากรในหมู่บ้านสนวนมีมากขึ้น จึงได้แบ่งการปกครองออกเป็นบ้านสนวนนอกและบ้านสนวนใน ซึ่งแต่เดิมนั้นบ้านสนวนนอกและสนวนในแต่เดิมนั้นอยู่ในเขตการปกครองของตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาเมื่ออำเภอห้วยราชได้แยกการปกครองเป็นกิ่งอำเภอห้วยราช ส่งผลให้บ้านสนวนนอกและสนวนในแยกมาจากตำบลสวายจิก เป็นตำบลสนวน และหมู่ 3 เป็นบ้านสนวนใน ขึ้นอยู่กับตำบลสนวน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปัจจุบันมีนายสมชาติ เพชรเลิศ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ที่ตั้งหมู่บ้าน บ้านสนวนใน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 อยู่ห่างจากอำเภอห้วยราชระยะทาง 3 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองบุรีรัมย์ 15 กิโลเมตร

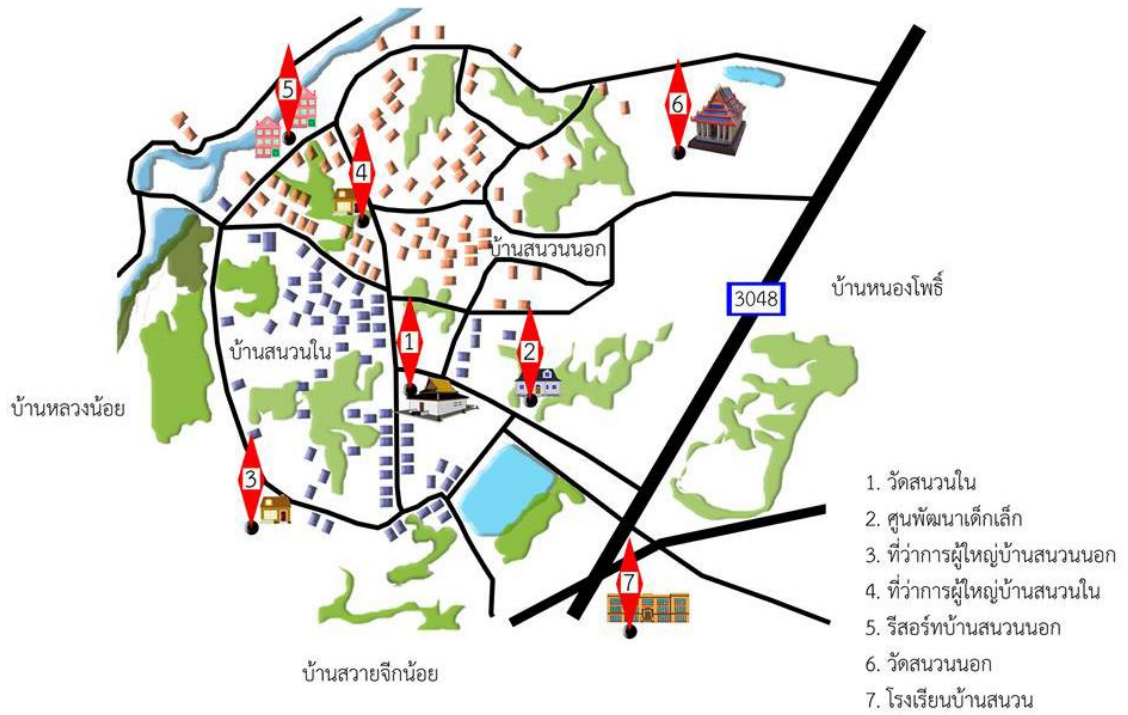
ภาพที่ 8.1 แผนที่การเดินทางจากบุรีรัมย์ไปบ้านสวนโนนโดยสังเขป

พื้นที่ บ้านสวนโนนหมู่ที่ 3 ตำบลสวน อำเภอยุวราช จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,640 ไร่ แบ่งออกเป็น

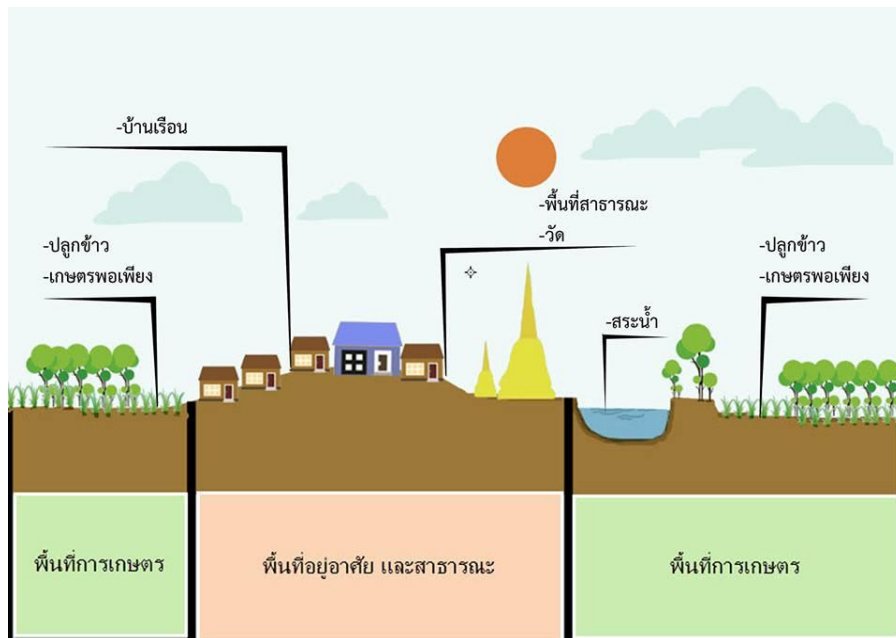
- 1) พื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ 568 ไร่ ประมาณ ร้อยละ 35
- 2) พื้นที่ทำการเกษตร (ทำนา ทำสวน ทำไร่) 1,072 ไร่ ประมาณ ร้อยละ 65

บ้านสวนโนนมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านสวนนอก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านหนองโพธิ์
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านสวายจิกน้อย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านหนองน้อย

ภาพที่ 8.2 แผนที่เดินดินของหมู่บ้านสวนโน

ภาพที่ 8.3 ภาพตัดขวางหมู่บ้านสวนโน (แนวตะวันออก - ตะวันตก)

ข้อมูลจำนวนประชากรและครัวเรือน

บ้านสวนใน มีครัวเรือนทั้งหมด 137 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 635 คน แยกเป็นชาย 337 คน และแยกเป็นหญิง 298 คน

การพัฒนาและอาชีพ

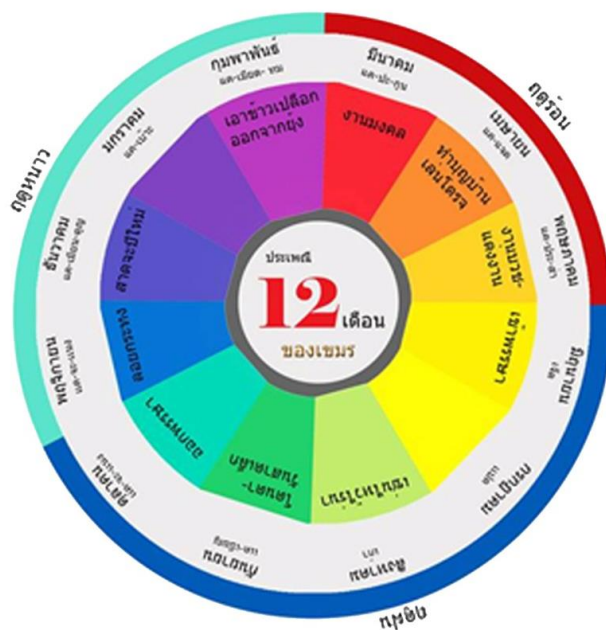
ช่วงต้นปี พ.ศ. 2539 ชุมชนบ้านสวนในได้เริ่มมีการพัฒนาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ด้วยการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อการผลิตของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมกันพัฒนา โดยคนในชุมชน เพื่อชุมชน โดยมีการเข้าร่วมช่วงแรก 75% จำนวนเงินทุน 80,000 บาทโครงการกลุ่มทอผ้าไหมในปี พ.ศ. 2544 มีสมาชิก 32% ได้มีการจัดตั้งร้านค้าชุมชนใน พ.ศ. 2546 จำนวนสมาชิก 100 คน ภายหลังจาก พ.ศ. 2546 ได้เกิดขึ้นในหลายโครงการ เช่น กลุ่มข้าวหอมมะลิ กลุ่มประปาหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กลุ่มทอผ้าไหม กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้านค้าชุมชน กลุ่มข้าวหลาม กลุ่มเลี้ยงวัว เป็นต้น

ภาษาที่ใช้

คนในชุมชนสืบเชื้อสายมาจากชาติพันธุ์ไทยเขมร ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการ

ประเพณี

ชาวบ้านสวนในนั้นมีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ ดังภาพที่ 8.4 และตารางที่ 8.1 ดังนี้

ภาพที่ 8.4 ประเพณีวัฒนธรรมในรอบปี

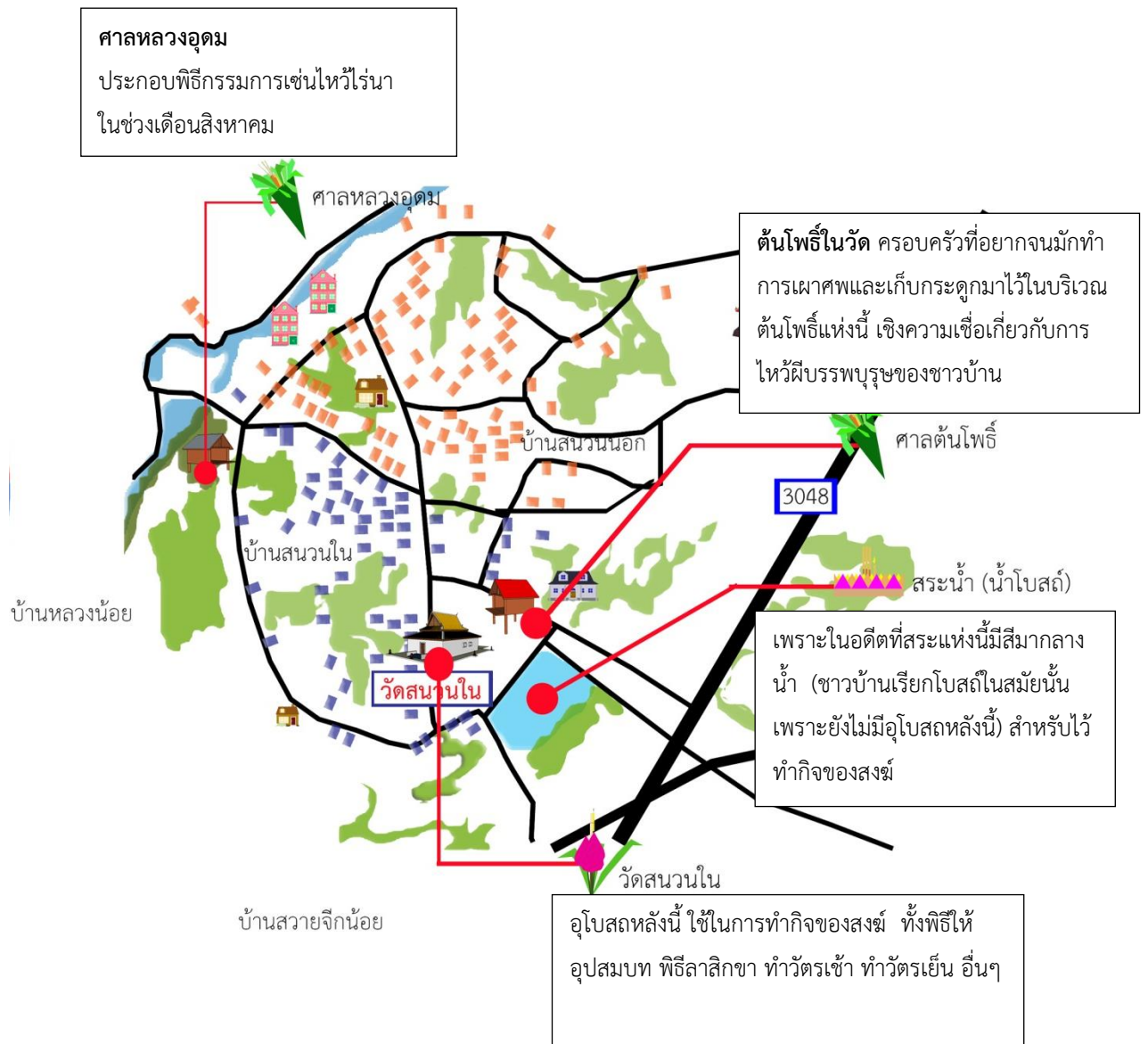

ตารางที่ 8.1 ประเพณีวัฒนธรรมในรอบปี

เดือน	เดือนแบบ อีสาน	เดือนแบบ เขมร	ประเพณี	สถานที่
มกราคม	เดือนยี่	แค-เป้าะ	-	-
กุมภาพันธ์	เดือนสาม	แค-เมียด-ทม	นำข้าวเปลือกออกจาก ยุ้ง	บ้านของคนในชุมชน
มีนาคม	เดือนสี่	แค-ปะ-กุน	งานมงคลสมรส	บ้านของคนในชุมชน
เมษายน	เดือนห้า	แค-แจด	ทำบุญบ้านเล่นโตรจ	บ้านของคนในชุมชน
พฤษภาคม	เดือนหก	แค-ปะ-ซา	อุปสมบท	วัดสวนนใน
มิถุนายน	เดือนเจ็ด	เจ็ด	เข้าพรรษา	วัดสวนนใน
กรกฎาคม	เดือนแปด	แปด	-	-
สิงหาคม	เดือนเก้า	เก้า	เช่นไหว้ไรรณา	ศาลหลวงอุดม
กันยายน	เดือนสิบ	แค-เปียญ	แซนโดนตา-วันสารทเล็ก	บ้านและศาลหลวงอุดม
ตุลาคม	เดือนสิบเอ็ด	แค-จะ-แนง	ออกพรรษา	วัดสวนนใน
พฤศจิกายน	เดือนสิบสอง	แค-จะ-แนง	ลอยกระทง	สระน้ำโบสถ์
ธันวาคม	เดือนอ้าย	แค-เมียด-ตัญญ	วันสารทใหญ่	บ้านและศาลหลวงอุดม

จากวิถีทางวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านสวนนในที่ผูกพันเชื่อมร้อยกับคติความเชื่อ เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธศาสนา และการเกษตรกรรม โดยมีพื้นที่สำคัญในการประกอบพิธี เหล่านี้ ได้แก่

- 1) ศาลหลวงอุดม เป็นพื้นที่ประกอบพิธีเช่นไหว้ไรรณาในช่วงเดือนเก้า เช่นไหว้ในวันแซนโดนตา-วันสารทเล็ก ช่วงเดือนสิบ และเช่นไหว้ในวันสารทใหญ่ ช่วงเดือนอ้าย
- 2) วัดสวนนใน เป็นพื้นที่ประกอบพิธีให้อุปสมบท เข้าพรรษา ออกพรรษา และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- 3) สระน้ำโบสถ์ เป็นพื้นที่ในการลอยกระทง
- 4) บ้านของคนในชุมชน เป็นพื้นที่ประกอบพิธีนำข้าวเปลือกออกจากยุ้งในเดือนสาม พิธีมงคลสมรส การทำบุญบ้านเล่นโตรจ (การขอฝน) ในเดือนห้า การเช่นไหว้ในวันแซนโดนตา-วันสารทเล็ก ช่วงเดือนสิบ และเช่นไหว้ในวันสารทใหญ่ ช่วงเดือนอ้าย

ภาพที่ 8.5 พื้นที่สำคัญในชุมชนสำหรับใช้ประกอบพิธีกรรมทางวัฒนธรรม

การแต่งกาย

การแต่งกายของคนบ้านสวนน้อย ลักษณะดั้งเดิมนั้น ผู้ชายนุ่งผ้าโสร่งที่ทำจากผ้าไหม มีผ้าขาวม้าพาดเอว ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าหางกระรอก ห่มสไบลายดอกพิกุลพาดเฉียง เป็นการแต่งกายในแบบของคนชาวไทยเขมรแบบโบราณ พบมากในกลุ่มคนที่มีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งปัจจุบันคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนิยมแต่งกายตามยุคสมัย

ภาพที่ 8.6 การแต่งกายแบบดั้งเดิมของชาวบ้านสวนใน

อาหารพื้นถิ่น

ชาวบ้านสวนในส่วนใหญ่มีเชื้อสายเขมร มีวัฒนธรรมในการบริโภคจากทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประกอบอาหารพื้นถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาแต่อดีต เช่น แกงคั่วปู น้ำพริกกับผักต้ม หมกกบ หลนปลาร้า แกงเผือกใส่ปลาย่าง แกงกล้วยใส่ไก่บ้าน แกงขนุนใส่ไก่บ้าน ตำหัวปลีใส่มะเฟือง แกงผักหวานใส่ไข่ต้มแดง แกงดอกกระเจียวใส่ไข่ต้มแดง ดอกกระเจียวจิ้ม น้ำพริก และขนมจีนน้ำยากบ

ข้อห้ามและความเชื่อ

ชาวบ้านสวนในมีความเชื่อที่เล่าต่อกันมาเกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

1) สระน้ำ (น้ำโบสถ์)

สระน้ำที่อยู่บริเวณหน้าวัดหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำโบสถ์” เพราะในอดีตที่สระแห่งนี้มีสีมายุ่งกลางน้ำ หรือเรียกว่าอุทกุกเขปสีมา ชาวบ้านเรียกว่าโบสถ์ สำหรับไว้ประกอบพิธีสังฆกรรมของสงฆ์ คนในชุมชนเชื่อว่าที่แห่งนี้มีความศักดิ์สิทธิ์มาก แต่เดิมนั้นสระน้ำแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือฝั่งซ้ายและฝั่งขวา ในส่วนตรงกลางสระใช้สำหรับเป็นทางเดิน ซึ่งต่อมาได้มีโครงการขุดลอกทางเดินตรงกลางออก ทำให้รวมเป็นสระเดียว โดยความเชื่อในสระน้ำนั้น ในช่วงฝนตก ถ้าเห็นปลาขึ้นจากสระ ให้จับปลาปล่อยลงในสระคืนตามเดิม (ห้ามขโมยจับปลาในสระแห่งนี้) โดยในสมัยก่อนนั้นยังมีการละเล่นแม่มด หรือการเข้าทรงแล้วมีตาสีทมาเข้าบอกว่าไม่ให้ใครกินปลาในน้ำโบสถ์แห่งนี้ จากนั้นเป็นต้นมาคนในชุมชนไม่มีใครกล้าจับปลาในสระแห่งนี้มา

กิน จนถึงทุกวันนี้ ชาวบ้านจึงมีความเชื่อว่า ถ้าเราจับเอาปลาในสระแห่งนี้ไปประกอบอาหาร จะทำให้คนที่รับประทานเข้าไป เกินเจ็บป่วยพิการและมีอันเป็นไปทุกราย

2) ต้นโพธิ์ในวัด

ต้นโพธิ์ ในวัดสวนวนในนั้นผู้เฒ่าผู้แก่ ในหมู่บ้านได้กล่าวว่ามีมานานแล้ว เป็นต้นโพธิ์ที่มีขนาดใหญ่และตรงใต้ต้นโพธิ์มีศาลปูตาตั้งอยู่ โดยในอดีตนั้น ครอบครัวที่ยากจนมักทำการเผาศพ และเก็บกระดูกมาไว้ในบริเวณต้นโพธิ์แห่งนี้ โดยมีศาลปูตาสำหรับมากราบไว้บูชา และยังได้รับปฏิบัติในเชิงความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ผีบรรพบุรุษของชาวบ้าน

3) ศาลหลวงอุดมและต้นมะค่าโมง

ศาลหลวงอุดม แต่เดิมนั้นชาวบ้านเชื่อว่าที่ใดมีต้นไม้สูงใหญ่สถานที่แห่งนั้น มักมีเทพยดาสิงสถิตอยู่ จึงได้ตั้งศาลแห่งนี้ขึ้นมา โดยมีชื่อเรียกว่าศาลหลวงอุดม ซึ่งเป็นที่นับถือมาจนถึงปัจจุบัน คนในชุมชนเชื่อว่ามิวิญญาณผีไร่ ผีนา สิงสถิตอยู่ (ลักบุชาวิญญาณผี) จึงสร้างศาลเจ้าพ่ออุดม ซึ่งมีก้อนหินและรูปปั้นเป็นตัวแทน โดยทั้งสองหมู่บ้านมีการนำอาหารในแต่ละครอบครัวใส่การทำกระตังใบตองมาลอย เพื่อสะเดาะเคราะห์ และรวมกันทำบุญเลี้ยงพระในสถานที่แห่งนี้ โดยทำในช่วง 13 เมษายน ของทุกปีจะทำบุญก่อนฤดูการทำนา เพราะเชื่อว่าทำให้ข้าวนั้นอุดมสมบูรณ์

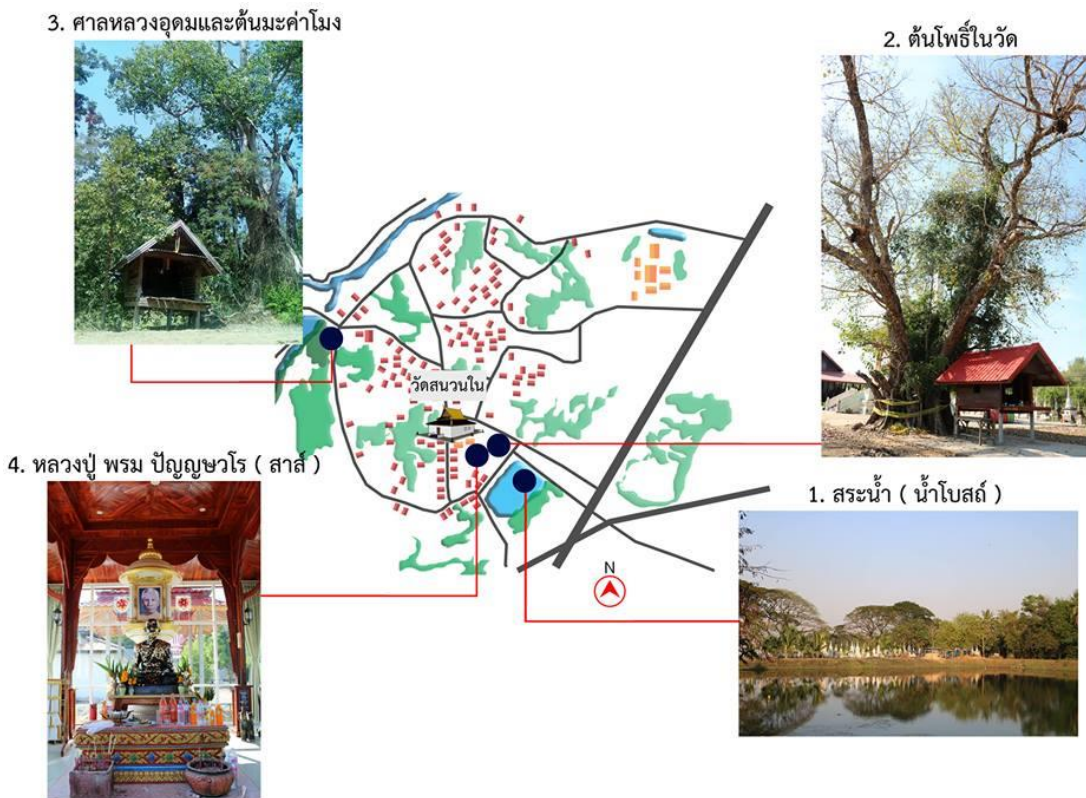
4) หลวงปู่พรหม ปัญญาวโร (สารี)

อดีตเจ้าอาวาส หลวงปู่พรหม ปัญญาวโร มีภูมิลำเนาที่อำเภอท่าพระ จังหวัดสุรินทร์ ได้เข้ามาเป็นเจ้าอาวาสรุ่นที่ 3 ของวัดสวนวนใน หลวงปู่มีวิชาอาคมแกร่งกล้ามากจึงเป็นที่นับถือของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง เมื่อมรณภาพ ชุมชนได้ตั้งรูปเคารพ ใครที่มาสักการะและขอในสิ่งที่ปรารถนา ก็มักได้ตามที่ขอไว้เสมอ เมื่อได้ตามสิ่งที่ขอไว้แล้ว สิ่งที่ต้องนำมาแก้บน คือการว่าจ้างหนังกลางแปลงมาฉาย เพราะหลวงปู่ชอบดูหนังมากเป็นพิเศษ แต่ถ้าใครไม่มาแก้บนต้องมิอันเป็นไป ซึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงปู่พรหม ปัญญาวโรที่ตกทอดถึงปัจจุบัน เช่น ในอดีตนั้น วัวควายที่คนในชุมชนเลี้ยงมักถูกโจรมาขโมยไป ชาวบ้านจึงได้มานิมนต์ อดีตเจ้าอาวาส หลวงปู่พรหม ปัญญาวโร ไปทำพิธีก่อนทำคอกเสมอ เพราะเชื่อว่าสามารถบังตาโจรไม่ให้เห็นวัวควายได้ หรือคนในชุมชนเชื่อว่าอดีตเจ้าอาวาส หลวงปู่พรหม ปัญญาวโร สามารถทำให้สุรากลายเป็นน้ำเปล่าได้ โดยตำนานเล่าว่า อดีตเจ้าอาวาสนั้นชอบในการฉันสุรา และถือว่าในวินัยสงฆ์ไม่มีข้อห้ามในการฉันสุราเมื่อมีตำรวจเข้ามาตรวจสอบ แต่สุราที่พบนั่นกลับกลายเป็นน้ำเปล่าทั้งหมดหรือเรื่องเล่าว่าอดีตเจ้าอาวาส หลวงปู่พรหม ปัญญาวโร สามารถรักษาโรคฝีดาษ ซึ่งเป็นโรคระบาดในช่วงนั้น โดยได้บริกรรมคาถาแล้วเดินจงกรมรอบหมู่บ้านพร้อมกับทำน้ำมนต์ แจกจ่ายให้กับชาวบ้านได้ดื่มกินและใช้ในการอาบ จนชาวบ้านหายเป็นปกติ

5) การชุดหลุมสีมาภายในอุโบสถ

สมัยก่อนการลงสีมานั้นจะมีแต่ผู้ชาย ห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้ามาดู หรือห้ามมีส่วนร่วมใด ๆ เกี่ยวกับการลงสีมาทั้งสิ้น ผู้หญิงคนไหนที่แอบมาดู มักมีอาการเหมือนกับคนเสียสติ เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการขุดหลุมสีมา เช่น เงินทองที่อยู่ในหลุมสีมา จะมีเจ้าของเฝ้าอยู่ ใครที่นำไปก็จะมีความรู้สึกว่านอนไม่หลับ บางคนก็นอนฝันว่ามาขุดหลุมตรงอุโบสถทั้งคืน ชาวบ้านเลยเชื่อกันว่าเจ้าของเขามาทวงคืน คนที่นำไปจึงได้นำกลับมาคืนทั้งหมด

ในช่วงที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรลงมาบูรณะนั้นก็ได้มีการขุดหลุมสีมา เพื่อหาจดหมายเหตุการสร้างอุโบสถ แต่เมื่อขุดลงไปได้ประมาณหนึ่ง ชาวบ้านที่ขุดก็พากันกระโดดขึ้นมาจากหลุม บางคนก็บอกว่ามองลงไปเห็นเป็นเปลวเพลิงเต็มไปหมด บางคนบอกว่าเห็นเหมือนแสงหิ่งห้อยเต็มไปหมด จนไม่มีใครกล้าขุดต่อ และจึงได้ยุติการขุดเพียงเท่านั้น

ภาพที่ 8.7 แผนที่แสดงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของบ้านสวนไผ่

วัดสนวนใน

ประวัติความเป็นมาของวัดสนวนใน

วัดสนวนใน ตั้งอยู่ เลขที่ 1/1 หมู่ที่ 3 ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่บนมีเนื้อที่ 14 ไร่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ 8 เมษายน พ.ศ. 2432

ผู้อาวุโสในชุมชนเล่าสืบต่อกันว่า เกิดมาก็เห็นวัดแล้ว แต่วัดเกิดเมื่อใดนั้นไม่ทราบได้ เคยแต่ได้ยินปู่ทวดยายทวดเล่าต่อกันว่า หลวงตาเยาะ อดีตเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดสนวนในแห่งนี้ เป็นผู้สร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมา โดยสร้างวัดก่อนและสร้างอุโบสถขึ้นภายหลัง

ภาพที่ 8.8 ที่ตั้งวัดสนวนใน

ตั้งแต่ก่อตั้งวัดสนวนในจนถึงปัจจุบัน มีเจ้าอาวาสจำนวน 9 รูปตามลำดับ ได้แก่ หลวงตาเยาะ หลวงตาเนตร พระอธิการพรหม(สาส์) พระอธิการวิโรจน์ พระอธิการทัน พระคุณ พระอธิการบุญรอด พระขันติ และพระอธิการประยงค์ ดังตารางที่ 8.2

ตารางที่ 8.2 ลำดับเจ้าอาวาสวัดสวนใน

ลำดับที่	สมณศักดิ์ชื่อ	ฉายา	ตำแหน่ง
1	หลวงตาเยาะ	-	-
2	หลวงตาเนตร	-	-
3	พระอธิการพรหม(สาส์)	ปัญญาวโร	เจ้าอาวาส
4	พระอธิการวิโรจน์	อโศโก	พระอุปชฌาย์ เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบลสวายจิก
5	พระอธิการทัน	โกธโก	เจ้าอาวาส,เจ้าคณะตำบลสวายจิก
6	พระคุณ	อัททกาโม	รักษาการเจ้าอาวาส
7	พระอธิการบุญรอด	จันทวังโส	เจ้าอาวาส
8	พระขันตี	ธรรมโมภาค	รักษาการเจ้าอาวาส
9	พระอธิการประยงค์	ฐานวโร	เจ้าอาวาส (ปัจจุบัน)

แผนผังสิ่งปลูกสร้างภายในวัดสวนใน

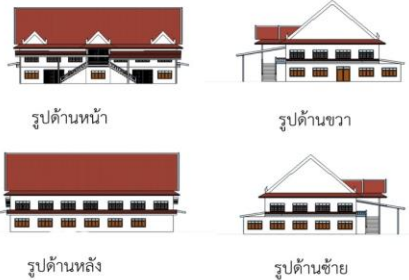

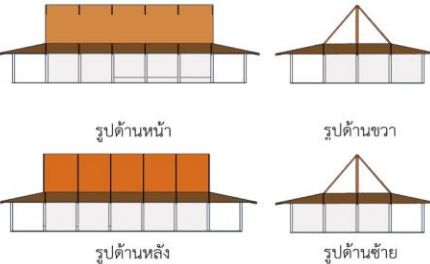

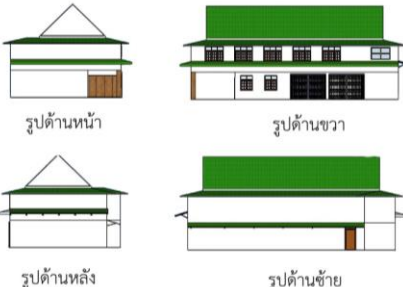

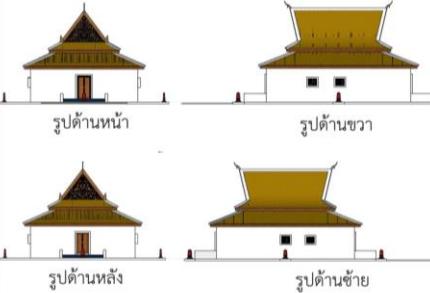

วัดสวนในตั้งอยู่บนเนื้อที่ 14 ไร่ มีทางเข้าออก 4 ทาง คือ ทางด้านทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก มีอาคารสิ่งปลูกสร้างภายในวัดทั้งหมด 13 อาคาร ดังนี้

ภาพที่ 8.9 แผนผังสิ่งปลูกสร้างภายในวัด

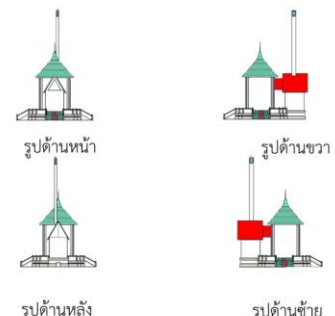
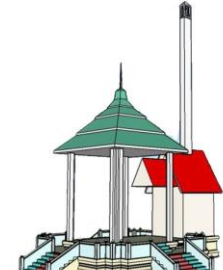
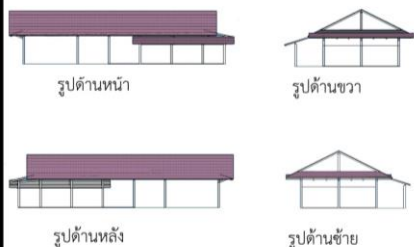

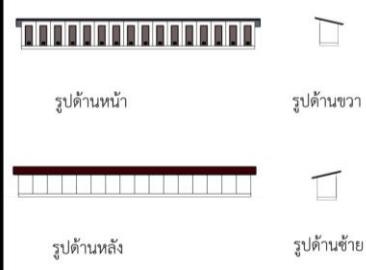

สิ่งก่อสร้างที่มีภายในวัดสวนใน สามารถระบุลักษณะการใช้งาน และแบบแสดงทางสถาปัตยกรรมได้ดังตารางที่ 8.3

ตารางที่ 8.3 สิ่งก่อสร้างที่มีภายในวัดสวนใน

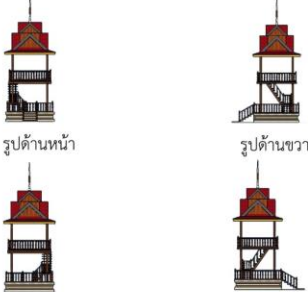

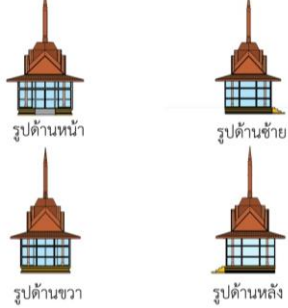
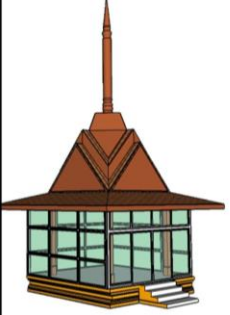
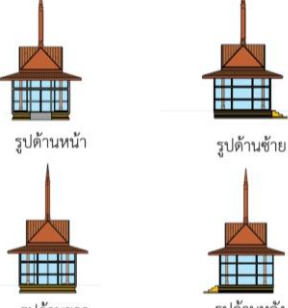

ชื่ออาคาร	ลักษณะการใช้งาน	รูปด้านอาคาร	PERSPECTIVE
1. ศาลาการเปรียญ	ใช้ในการทำกิจของสงฆ์ ทำบุญตักบาตรในวันพระ	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
2. ศาลาพักผ่อน	ใช้สำหรับทำกิจของสงฆ์ และทำพิธีฌาปนกิจศพ	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
3. กุฏิ	ใช้จำวัดของภิกษุสงฆ์	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
4. อุโบสถ	ใช้ประกอบสังฆกรรมของ ภิกษุสงฆ์ เช่น พิธีสวน ป่าติโมกษ์ พิธีให้อุปสมบท การปวารณา การกราน กฐิน และทำวัตรเช้า ทำ วัตรเย็น	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	

ตารางที่ 8.3 (ต่อ)

ชื่ออาคาร	ลักษณะการใช้งาน	รูปด้านอาคาร	PERSPECTIVE
5. โรงไม้	ใช้ในการเก็บวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ในงานก่อสร้าง	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
6. เมารุ	ที่สำหรับเผาศพ	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
7. โรงครัว	ใช้ประกอบอาหาร เก็บ วัตถุดิบ เก็บภาชนะ เครื่องครัว	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	
8. ห้องน้ำ	ใช้ประกอบธุระส่วนตัว ของพระสงฆ์ และ ฆราวาส	 <p>รูปด้านหน้า</p> <p>รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง</p> <p>รูปด้านซ้าย</p>	

ตารางที่ 8.3 (ต่อ)

ชื่ออาคาร	ลักษณะการใช้งาน	รูปด้านอาคาร	PERSPECTIVE
9. โรงฉัน	เป็นอาคารสำหรับทำกิจ ของพระสงฆ์ใช้ในการฉัน เพล	 <p>รูปด้านหน้า รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง รูปด้านซ้าย</p>	
10. หอระฆัง	เป็นอาคารสำหรับแขวน ระฆังเพื่อใช้ตีเป็น สัญญาณเวลาแก่ พระสงฆ์ในการลงทำวัตร และประกอบกิจของสงฆ์	 <p>รูปด้านหน้า รูปด้านขวา</p> <p>รูปด้านหลัง รูปด้านซ้าย</p>	
11. สถูปเจดีย์รูป เหมือน หลวงปู่ พรหม ปัญญาโร (สาส์)	สำหรับกราบไหว้บูชา	 <p>รูปด้านหน้า รูปด้านซ้าย</p> <p>รูปด้านขวา รูปด้านหลัง</p>	
12. สถูปเจดีย์บรรจุ อัฐิ หลวงปู่ พรหม ปัญญาโร (สาส์)	สำหรับกราบไหว้บูชา	 <p>รูปด้านหน้า รูปด้านซ้าย</p> <p>รูปด้านขวา รูปด้านหลัง</p>	

อุโบสถวัดสวนนงนุช

ประวัติของอุโบสถวัดสวนนงนุช

อุโบสถสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2423 โดยความร่วมมือแรงร่วมใจของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งมีช่วงที่ได้รับการถ่ายทอดวิธีการก่อสร้างอาคารด้วยอิฐดินดิบ (ไม่มีการเผาไฟ) จากการไปรับจ้างสร้างตึกดิน (โดยความควบคุมของช่างชาวจีน) ซึ่งเป็นอาคารในย่านการค้าของชาวจีนในเมืองบุรีรัมย์ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากตำบลสวนนงนุช ทำให้อุโบสถในพื้นที่ตำบลสวนนงนุชและบริเวณใกล้เคียงในสมัยนั้นมีการก่อสร้างด้วยอิฐดินดิบจำนวนหลายหลัง อุโบสถวัดบ้านสวนนงนุชเดิมก่อสร้างด้วยผนังดินดิบ ลักษณะรอบเป็นอาคารหลังคา 2 ชั้น ชั้นบนเป็นหลังคาทรงจั่วมีกันสาด มุงกระเบื้องไม้ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุหลังคาเป็นแผ่นหลังคาสังกะสีลูกรุก คาดว่าฐานรากเป็นระบบฐานกำแพง โดยชั้นล่างสุดรองด้วยก้อนหินแล้วจึงก่อด้วยอิฐดินดิบ ขนาดที่กว้างกว่าที่ใช้ก่อแนวผนังปกติ ผนังใช้อิฐดินดิบขนาด 0.20×0.30×0.10 เมตร สอดด้วยดินดิบ โดยเสริมไม้ไผ่และฉาบผนังด้วยดินดิบผสม (दनัย นิลสกุล. 2548. อ้างถึงในสมบัติ ประจัญศานต์. 2549 : 29) สังเกตจากรูปถ่าย คาดว่าผนังมีการออกแบบให้มีลักษณะเอนออกจากฐานเล็กน้อย

ในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการขุดหลุมสีมาเพื่อหาจดหมายเหตุของตัวอุโบสถ โดยภายในหลุมพบเหรียญพตดั่ง และเหรียญ ร.5 ลักษณะเป็นรูปช้าง 3 เศียรจำนวน 42 เหรียญ พร้อมด้วยเครื่องถ้วยน้ำชา 1 ชุด ห่อเมล็ดข้าวเปลือกที่ยังไม่คั่วและปืนแก๊ปโบราณ จึงได้นำออกมาล้างทำความสะอาดและนำไปเก็บไว้ที่เดิม นอกจากนั้นภายในตัวอุโบสถนั้น ยังมีพระพุทธรูปเกาะสลักเนื้อไม้ ฐานด้านหลังของพระพุทธรูปได้เกาะสลัก พ.ศ. 2468 ไว้

อุโบสถได้รับการบูรณะมาแล้วถึง 3 ครั้ง โดยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2525 ทำบันไดทางขึ้นสองด้านของอาคารแทนบันไดที่ใช้แผ่นหินขนาดใหญ่ และได้ซ่อมแซมใต้ถุนคอนกรีตทับแผ่นหินของเดิม นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนวัสดุหลังคา โดยเปลี่ยนจากกระเบื้องไม้ เป็นแผ่นหลังคาสังกะสีลูกรุก

การบูรณะครั้งที่ 2 ทางวัดได้บันทึกภาพถ่ายอาคารก่อนบูรณะเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2536 ซึ่งอาคารมีสภาพการชำรุดของดินดิบที่ฉาบผนังและการกัดกร่อนของผนัง เมื่อนายสุวรรณ ไตรผล ผู้บริหารธนาคารเพื่อการเกษตร สำนักงานจากกรุงเทพฯ ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาเป็น คนในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสมาที่วัดบ้านสวนนงนุชจึงเกิดความประทับใจในความงดงามของอาคาร จึงมีจิตศรัทธาเป็นผู้นำในการบูรณะด้วยการจัดทอดผ้าป่าสามัคคี ไต่บประมาณมาใช้ในการบูรณะเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาทบาท โดยทำการบันทึกภาพถ่ายแล้วรื้อโครงสร้างอาคาร ทำการก่อสร้างใหม่โดยคงรูปลักษณะเดิมให้มากที่สุดตั้งแต่ฐานรากจนถึงหลังคา โดยมีนายวันชัย

ติยะสกุล อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกระสัง มาเป็นนายช่างในการบูรณะครั้งนี้ โดยการ
ทำผนังใหม่เป็นผนังก่ออิฐมอญฉาบปูน เมื่อพื้นที่โดยรอบมีการถมดินให้เท่ากับอุโบสถก่อนบูรณะ
การบูรณะอุโบสถจึงมีการยกระดับพื้นให้สูงขึ้นจากระดับดิน ส่วนผนังดินอันเก่านั้นได้นำมาบด
เป็นผงผสมมวลสารที่ได้จากการบริจาคนำมาทำสร้างพระ จำนวน 168,000
องค์ มีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และฝังไว้ใต้พระประธาน จำนวน 84,000 องค์ อีก 84,000
องค์ ก็ได้แจกจ่ายให้แก่ประชาชนได้เช่าบูชาเพื่อนำเงินมาส่วนนั้นมาสร้างศาลาการเปรียญใหม่
บูรณะแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2536

การปรับปรุงครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2547 ใช้งบประมาณ 150,000 บาท โดยมีการปู
กระเบื้องเซรามิกเคลือบสีที่พื้นภายในอาคาร และติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่างภายในอาคาร ซึ่ง
การบูรณะทั้งสองครั้ง ดำเนินการโดยช่างผู้รับเหมาก่อสร้างที่ประกอบธุรกิจในเมืองบุรีรัมย์
ชาวบ้านในชุมชนมิได้มีโอกาสร่วมแรงงานก่อสร้าง และการบูรณะก็อาศัยการเจรจาตกลง
แบบโดยผู้รับเหมามีได้มีนักวิชาการด้านการอนุรักษ์เข้ามาดูแล

ภาพที่ 8.10 ภาพถ่ายอุโบสถวัดสนวนในก่อนและหลังการบูรณะ ในปี พ.ศ. 2536

การใช้สอย

อุโบสถใช้ในการประกอบสังฆกรรมของภิกษุสงฆ์ ทั้งพิธีให้อุปสมบท ปวารณา กราน
กฐิน สวดปาติโมกข์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น เป็นต้น

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

อุโบสถที่ได้รับการบูรณะเป็นอุโบสถที่บิซันเดียวตั้งบนลานประทักษิณ ตัวอาคารหัน
หน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 15 องศา ผนังทรงโรงแบบมีเสาร่วมใน ขนาด 5 ห้อง ขนาด

กว้าง 14 เมตร ยาว 19 เมตร สูงจากระดับพื้นถึงอกไก่ 6.10 เมตร โครงสร้างไม้เนื้อแข็ง ผนังอาคารใช้การก่ออิฐ ฉาบปูนเรียบทาสี หลังคาสองชั้น ชั้นบนทรงจั่วมีปีกนกซ้อนบนกันสาด ยื่นออกโดยรอบทั้งสี่ด้าน มุงด้วยแผ่นกระเบื้องลูกฟูก มีส่วนประดับหลังคา คือช่อฟ้า แป้นลม และหางหงส์ ที่หน้าบันเป็นไม้แกะสลักลวดลายงดงาม

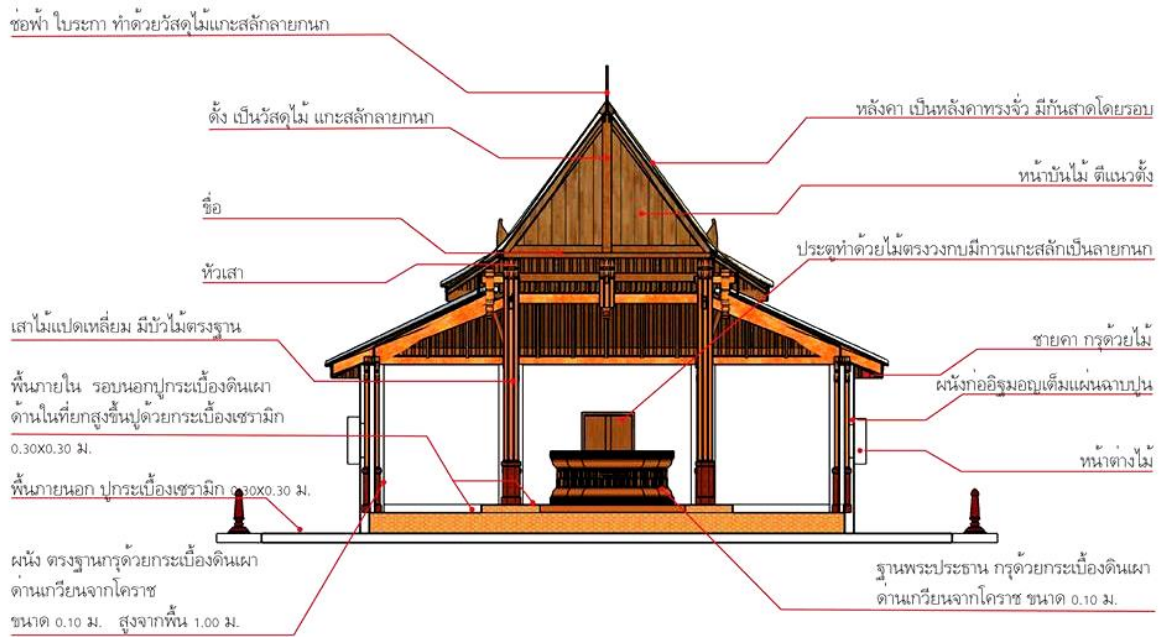
อุโบสถวัดสนวนโนเป็นอาคารที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการทำตึกดินของชาวจีนที่สร้างในตัวเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งเหลือเพียงอุโบสถวัดสนวนโนหลังเดียวเท่านั้นที่ยังคงอยู่ แต่ส่วนที่เป็นอิฐดินดิบ ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากขาดการบูรณะซ่อมแซม เป็นเหตุให้ เมื่อ พ.ศ. 2536 ได้มีการบูรณะอุโบสถหลังนี้ โดยรื้อเพียงส่วนที่เป็นผนังดินออกและก่อด้วยอิฐมอญเต็มแผนฉาบปูนแทน แต่ส่วนที่เป็นโครงสร้างไม้ ไม่ว่าจะเป็นเสาไม้ โครงหลังคา ตลอดจนประตูหน้าต่าง ยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ ส่วนที่เป็นพื้นภายในได้ทำการปรับปรุงโดยการปูกระเบื้องดินเผา และยกพื้นสูงบริเวณกลางอุโบสถปูกระเบื้องเซรามิก

อุโบสถวัดสนวนโนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยได้รับการถ่ายทอดวิธีการก่อสร้างจากชาวจีนที่มาอาศัยอยู่ในบุรีรัมย์ แม้จะได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัสดุดินดิบไปแล้ว

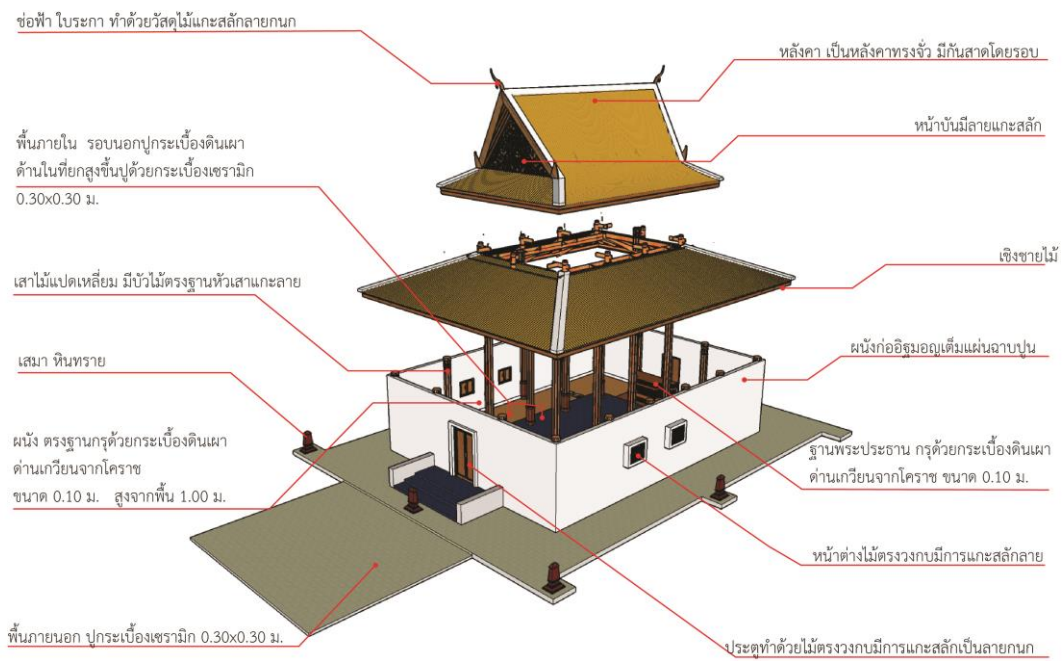

ภาพที่ 8.11 อุโบสถวัดสนวนโน ถ่ายก่อนบูรณะ พ.ศ. 2536

ภาพที่ 8.12 รูปตัดของอุโบสถวัดสวนนงนุช

ภาพที่ 8.13 ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถวัดสวนนงนุช

ลักษณะภายในอาคาร

ผนังภายในอาคาร เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดหน้ากว้าง 9.80 เมตร ยาว 12.90 เมตร
 พื้น รอบนอกมีการปูกระเบื้องดินเผา ภายในอาคารปูกระเบื้อง
 เซรามิค และบริเวณอาสนะมีการยกระดับของพื้นขึ้นให้สูงกว่าพื้นภายในอาคาร
 ผนัง ผนังภายในเป็นผนังก่ออิฐมวลเบาปูนทาสี ส่วนฐานมีการกรุ
 กระเบื้องดินเผาต้านเกวียน ผลิตจากบ้านต้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
 เสา เสาไม้ทรงแปดเหลี่ยม มีการตกแต่งบัวไม้ตรงฐานเสา
 ฐานชุกชี ฐานมีการกรุด้วยกระเบื้องดินเผาต้านเกวียน
 ตั้ง ทำด้วยวัสดุไม้ มีการแกะลายงดงามซึ่งเป็นของดั้งเดิม
 ชื่อ ทำด้วยวัสดุไม้ มีการแกะลายงดงามซึ่งเป็นของดั้งเดิม

การบูรณะ

การบูรณะครั้งใหญ่ ตั้งแต่ 1 เมษายน จนถึง 22 ธันวาคม พ.ศ. 2536 มีรายละเอียด
 ของการบูรณะ ดังตารางที่ 8.4

ตารางที่ 8.4 รายละเอียดของการบูรณะในปี พ.ศ. 2536

ปีที่บูรณะ/ซ่อมแซม	ผู้ดำเนินการบูรณะ/ ซ่อมแซม	รายการส่วนที่บูรณะ/ซ่อมแซม
2525	-	บันได -เดิมใช้แผ่นหินขนาดใหญ่เพื่อเป็นบันได ทางขึ้นสองด้านของอาคาร การซ่อมแซม ได้เทคอนกรีตทับแผ่นหินเดิม หลังคา -วัสดุมุงหลังคาเปลี่ยนจากกระเบื้องแผ่นไม้ เป็นแผ่นหลังคาสังกะสีลอนลูกฟูก
2536	ธกส. (ธนาคารเพื่อ การเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร) นายสุวรรณ ไตรผล (อดีตผู้จัดการใหญ่ฯ)	หลังคา - เปลี่ยนจากสังกะสีแผ่น เป็นกระเบื้อง ซีเมนต์ใยหินลูกฟูกลอนเล็ก ผนัง -จากเดิมเป็นผนังอิฐดินเผาด้วยดิน(การนำ ดินมาผสมกับแกลบดิบ) ได้มีการรื้อถอน

ตารางที่ 8.4 (ต่อ)

ปีที่บูรณะ/ซ่อมแซม	ผู้ดำเนินการบูรณะ/ ซ่อมแซม	รายการส่วนที่บูรณะ/ซ่อมแซม
		<p>ออกทั้งหมด ก่อผนังใหม่เป็นผนังก่ออิฐ มอญฉาบปูนเรียบทาสี</p> <p>เสา -เสาไม้ของดั้งเดิม ซึ่งไม่มีบัวตกแต่งที่ฐาน แต่ปัจจุบันได้ทำบัวไม้ตกแต่งฐานเพื่อความ สวยงาม</p> <p>ประตู -เป็นบานไม้เก่าของดั้งเดิม ปัจจุบันได้ เปลี่ยนอุปกรณ์จับ กลอน และห่วงคล้อง กุญแจใหม่</p> <p>หน้าต่าง -เป็นของดั้งเดิม อยู่ในตำแหน่งเดิม แต่ได้ ทำบัวปูนปั้นขนาดเท่าผนังของเดิมโดยรอบ ช่องหน้าต่าง</p> <p>ลายกนกที่หน้าบันหลังคา -เป็นหน้าบันไม้ที่แกะลายขึ้นใหม่ ที่ กรุงเทพฯ โดยได้คัดลอกลายกนกแบบ ดั้งเดิม ลงในแผ่นไม้ใหม่ โดยซื้อแผ่นไม้มา จากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>ฐานชุกชี -ของดั้งเดิมเป็นทรงเจดีย์ (ดินฉาบปูน) เปลี่ยนเป็นฐานชุกชีเป็นแบบก่ออิฐฉาบปูน ปูกระเบื้องดินเผาदानเกวียน</p> <p>พื้น -นำแผ่นไม้มาปูทับพื้นดินเดิม</p> <p>ใบเสมา -ใบเสมาแต่ก่อนนั้น เป็นก้อนหิน แต่มีการ</p>

ตารางที่ 8.4 (ต่อ)

ปีที่บูรณะ/ซ่อมแซม	ผู้ดำเนินการบูรณะ/ ซ่อมแซม	รายการส่วนที่บูรณะ/ซ่อมแซม
		ทำขึ้นใหม่โดยอาจารย์วิรุณ ไทรทอง ภาควิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์ เป็นผู้ออกแบบ
2543-2544	ชกส. (ธนาคารเพื่อ การเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร) นายสุวรรณ ไตรผล (อดีตผู้จัดการใหญ่ฯ)	พื้น เนื่องจากพื้นไม้ภายในอาคารมีการชำรุดผุ พัง จึงได้เปลี่ยนมาเป็นการปูด้วยกระเบื้อง เซรามิค และกระเบื้องดินเผา

รายละเอียดส่วนที่ได้รับการต่อเติมใหม่ในงานสถาปัตยกรรม

ในการบูรณะในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการต่อเติม ติดตั้ง เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของ
อาคารจากลักษณะดั้งเดิมหลายประการ ทั้งเสา ผนัง ฝ้าเพดานภายในอาคาร หลังคา บันได ส่วน
ประดับตกแต่ง พระพุทธรูป ประติมากรรม ดังรายละเอียดในตารางที่ 8.5

ตารางที่ 8.5 รายละเอียดส่วนที่ได้รับการต่อเติมใหม่ในงานสถาปัตยกรรม

รายการ	รายละเอียด (วัสดุ ขนาด การติดตั้ง ตำแหน่ง อื่น ๆ)	สภาพปัจจุบัน
เสา	เสาอาคารทั้งหมดเป็นเสาไม้เดิม แต่มีการเพิ่มบัวบริเวณฐานเสา สูงจากพื้น 0.90 เมตร	 เสาเดิม ตรงฐานเสาทำขึ้น มาใหม่ด้วยไม้เนื้อ แข็ง
ผนัง	ผนังเดิมเป็นผนังก่ออิฐดินดิบ หนาประมาณ 0.30 เมตร ปัจจุบันผนังดินดิบถูกรื้อออก และได้ก่ออิฐมอญเต็มแผ่นฉาบ เรียบทาสีขึ้นมาแทน	 ผนังอิฐโบสถเดิมรื้อและ ผนังใหม่ด้วยอิฐมอญเต็ม แผ่นฉาบปูน

ตารางที่ 8.5 (ต่อ)

รายการ	รายละเอียด (วัสดุ ขนาด การติดตั้ง ตำแหน่ง อื่น ๆ)	สภาพปัจจุบัน
ผนัง	ส่วนผนังภายในใช้อิฐดินเผาต้าน เกวียนจากโคราช กรุผนังด้านใน สูงจากพื้นประมาณ 1 เมตร โดยรอบอาคารและติดตั้งบัวเชิง ผนังไม้หน้า 4” ทั้งด้านบนและ ด้านล่างของผนังกรุอิฐดินเผา	 <p>กรุผนังด้วยกระเบื้อง ดินเผาต้านเกวียน ขนาด 0.10 เมตร</p> <p>บัวไม้เนื้อแข็ง 4”</p> <p>1.00</p>
ฝ้าเพดาน ภายใน	ฝ้าเพดานภายในกรุด้วยไม้เนื้อ แข็ง ขนาด 4”x1” โดยตีตาม แนวชั้นของหลังคา	 <p>กรุด้วยไม้เนื้อแข็ง ขนาด 4”x1” ตามทรงหลังคา</p>
หลังคา	หลังคาอุโบสถวัดสวนใน ปัจจุบันมุงด้วยกระเบื้องลูกฟูก	
บันได	บันไดทางขึ้นของอุโบสถทั้งสอง ด้าน (ตะวันออก - ตะวันตก) จำนวนสามขั้น เทคอนกรีตและ ปูด้วยกระเบื้องเซรามิกขนาด กว้าง 3.80 เมตร. ยาว 2.00 เมตร	

ตารางที่ 8.5 (ต่อ)

รายการ	รายละเอียด (วัสดุ ขนาด การติดตั้ง ตำแหน่ง อื่น ๆ)	สภาพปัจจุบัน
ส่วนประดับ ตกแต่ง	ติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่าง และพัดลม โคมไฟ ตามหัวเสาภายในอุโบสถ	
พระพุทธรูป	ฐานพระพุทธรูป เป็นปูนปั้นประดับด้วย กระเบื้องดินเผาด้านเกวียน ประดิษฐาน สถานพระพุทธรูปตรีสิทธิผล ตั้งอยู่ทางด้าน ทิศตะวันตกของอาคาร หันหน้าไปทางทิศ ตะวันออก	
ประตู	ติดตั้งกลอนและสายอยู่ในชุดบาน ประตูไม้ของเดิมบริเวณทางเข้าทั้งสอง ด้าน	

จากตารางข้างต้นทำให้สามารถรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบ โครงสร้างและวัสดุของอุโบสถวัดสวนนงนุช ซึ่งปัจจุบันมีลักษณะกายภาพดังภาพที่ 8.14 และสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ได้ตระหนักถึงคุณค่าของอาคาร แม้ว่าการบูรณะจะมีอาจคงลักษณะดั้งเดิมได้ทั้งหมด แต่อาคารยังคงคุณค่าทางการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จึงได้ทำการศึกษาและจัดทำแบบนำเสนอผลงานการศึกษาอุโบสถวัดสวนนงนุชในปีการศึกษา 2/2559 ดังภาพที่ 8.15

ภาพที่ 8.14 อุโบสถวัดสวนนงนุช ถ่ายเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2561

ภาพที่ 8.15 ผลงานการศึกษาอุโบสถวัดสวนนงนุชของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2560

อุโบสถวัดสนวนในเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางสังคม และทางจิตใจ แต่การบูรณะอาคารที่มีการการรื้อผนังเดิมของอาคารออกทั้งหมดแล้วใช้ก่อผนัง ขึ้นมาใหม่ทำให้เป็นการทำลายความแท้ของอิฐดินดิบซึ่งเป็นวัสดุผนังดั้งเดิม ซึ่งสามารถเป็น บทเรียนให้กับการอนุรักษ์อุโบสถพื้นถิ่นในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป แต่การบูรณะครั้งปี พ.ศ. 2536 ยังคงมีการคงลักษณะดั้งเดิมของส่วนประกอบทางโครงสร้าง เช่น เสา โครงหลังคา ขนาดมิติของ อาคารไว้ ในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงมีความจำเป็นต้องอธิบายและระบุถึงส่วนที่คง ลักษณะดั้งเดิมเป็นของเก่า และส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งเป็นของใหม่ นอกจากนี้การศึกษายังคง ต้องอาศัยการเปรียบเทียบจากภาพถ่ายของอาคารในแต่ละช่วงเวลาประกอบ

สรุป

การจัดทำรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นการนำเสนอการศึกษาบริบทของ ชุมชนในด้านประวัติศาสตร์ กายภาพ สังคมวัฒนธรรม จนถึงประวัติของวัด ประวัติการสร้าง อุโบสถ การซ่อมแซมบูรณะ การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม รวมถึงโครงสร้างและวัสดุของ อาคารในปัจจุบันเปรียบเทียบกับลักษณะดั้งเดิม ในการศึกษาอุโบสถวัดสนวนในพบว่าเป็น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่คุณค่า และมีการบูรณะที่คงลักษณะดั้งเดิม ได้แก่ รูปทรงของอาคาร รูปทรงของหลังคา โครงสร้างหลังคาแกะสลักลวดลายที่เป็นของดั้งเดิมทั้งหมด และลวดลายหน้า บันไม้แกะสลักที่ทำขึ้นมาใหม่ตามลายดั้งเดิม แต่ในรายละเอียดมีการดัดแปลง เช่น ผนังไม่สอป เอียง การเพิ่มแผงบังแดดที่ช่องเปิดและวัสดุผนังหลังคา

คำถามท้ายบท

1. การจัดทำรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีวัตถุประสงค์อย่างไร
2. การจัดทำรายงานการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นควรมีการกำหนดหัวข้อนำเสนอ ประกอบด้วยหัวข้อใดบ้าง
3. การศึกษาบริบทของชุมชน ควรมีหัวข้อศึกษาใดบ้าง
4. การศึกษาบริบทของวัด ควรมีหัวข้อศึกษาใดบ้าง
5. การศึกษาประวัติของอาคาร ควรมีหัวข้อศึกษาใดบ้าง
6. การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม ควรมีหัวข้อศึกษาใดบ้าง
7. หลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับประวัติของชุมชน ประวัติการสร้างวัด หรือประวัติ การสร้างอาคารควรใช้หลักฐานใด

8. วิธีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารควรใช้เทคนิคหรือวิธีการใดจึงมีความเที่ยงและความตรง

9. อุโบสถวัดสนวนในมีคุณค่าของสถาปัตยกรรมในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด

เอกสารอ้างอิง

- दनัย นิลสกุล. (2548). โปสถ์ดินดิบ วัตถุประสงค์บ้านสนวนใน. วารสารสัปดาห์วิทยาศาสตร์. 20(2),
หน้า 97-102.
- สมบัติ ประจัญสานต์. (2549). การศึกษาสภาพการอนุรักษ์โปสถ์พื้นถิ่น ในจังหวัดบุรีรัมย์.
บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.